

Finansdepartementet

Datum
2024-10-10

Dnr
2024KS376 049

Yttrande till Finansdepartementet över remiss av betänkandet Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn (SOU 2024:50)

En parlamentarisk utredning har genomfört en omfattande översyn av samtliga delar av utjämningsystemet för kommuner och regioner, inklusive LSS-utjämnningen för kommuner. Utredningen har även övervägt om vissa riktade statsbidrag kan integreras i det generella statsbidraget. Den 2 juli överlämnade utjämningskommittén sitt betänkande, vilket var enhälligt. Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2026, med en införandeperiod på tre till fem år. Samtliga kommuner har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på utredningen senast den 8 november 2024. Den kommungrupp som i genomsnitt påverkas mest negativt av utredningens förslag är pendlingskommuner nära storstad, medan pendlingskommuner nära mindre tätort upplever den största positiva förändringen per invånare i genomsnitt.

Kommitténs samlade förslag innebär en effekt efter införandebidrag på -1 478 kr per invånare för Härryda kommun, vilket motsvarar cirka 59 miljoner kronor, exklusive utjämnning för LSS, när modellen är helt genomförd. Härryda kommun beräknas få ett lägre utjämningsbidrag netto med 15 miljoner kronor det första införandeåret 2026, från 230,5 miljoner kronor till 215,9 miljoner kronor. De mest väsentliga förändringarna för Härryda kommun avser effekterna av införandet av en socioekonomisk faktor inom skolan samt en gleshetsfaktor i utjämningsystemet.

Inom LSS-utjämnningen beräknas effekten för Härryda kommun bli en minskad utjämningsavgift med cirka 7,3 miljoner kronor det första införandeåret, från 28,7 miljoner kronor till 21,4 miljoner kronor. Helt genomfört kommer avgiften för LSS att minska med nästan 13 miljoner kronor till 16 miljoner kronor.

Den samlade ekonomiska effekten beräknas till cirka -7,3 miljoner kronor införandeåret. När förändringen får fullt utslag innebär det en minskad intäkt till kommunen om 46,2 miljoner kronor räknat i 2024 års penningvärde.

Överväganden

Härryda kommun är positivt inställd till att översyn av utjämningsystemet sker. I syfte att undvika stora slag för kommuner så kanske detta skulle kunna ske mer kontinuerligt. När regeringen arbetar vidare med utredningens förslag är det viktigt att beakta de betydande förändringar som kan uppstå. En ytterligare synpunkt är att trots utredarnas ambition att förenkla modellen, är materialet fortfarande omfattande och komplext. Det vore önskvärt med ytterligare förenklingar.

De förslag som lämnas gällande riktade statsbidrag, inklusive miniminivå och ökad inordning i det generella statsbidraget, är positiva men för begränsade. Härryda kommun anser att fler riktade statsbidrag bör inordnas i det generella statsbidraget för att öka möjligheterna att bedriva en ändamålsenlig och effektiv kommunal verksamhet. Beslut om kommunal verksamhets utformning sker bäst på lokal nivå, bland annat med stöd av generella statsbidrag.

En tillväxtfaktor saknas i utredningens förslag, vilket är en väsentlig brist. En variabel för att skapa incitament för tillväxt har övervägts under arbetets gång men inte lagts fram av kommittén. Kommunernas bidrag till tillväxt, ur ett regionalt perspektiv, exempelvis per arbetsmarknadsregion, har inte beaktats i utredningen, vilket bör ske.